

Lag om ändring i brottsbalken;

SFS 1981:211

Utkom från trycket
den 14 april 1981

utfärdad den 2 april 1981.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om brottsbalken²
dels att 30 kap., 34 kap. 9 och 13 §§, 35 kap. 10 § och 37 kap. 4 och 9 §§
samt 38 kap. 7 § skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 3 §, 26 kap. 1 och 7 §§, 33 kap. 5 och 7 §§, 34 kap. 1, 10,
11 och 18 §§, 36 kap. 6 §, 37 kap. 1, 5, 6, 10 och 11 §§ samt 38 kap. 1, 3–6,
8, 9 och 12 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i balken skall införas en ny paragraf, 26 kap. 3 §, av nedan angivna lydelse.

1 kap.

3 §³ Med påföljd för brott förstås i denna balk:
de allmänna straffen böter och fängelse,
disciplinstraff för krigsmän, samt
villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård.

26 kap.

1 § Fängelse ådöms enligt vad för brottet är stadgat på viss tid eller på livstid. Fängelse på viss tid får ej överstiga tio år, om inte annat följer av 2 eller 3 §, och ej understiga en månad. Vid ådömande enligt 28 kap. 3 § av fängelse i förening med skyddstillsyn gäller i fråga om tiden för fängelsestraffet vad i nämnda lagrum stadgas.

Om fängelse såsom förvandlingsstraff för böter är särskilt stadgat.

3 §⁴ Har någon dömts till fängelse i lägst två år och begår han, sedan domen har vunnit laga kraft, brott som är belagt med fängelse i mer än sex år, får för återfallet dömas till fängelse på en tid som med fyra år överstiger det högsta straff som kan följa på brottet eller, om det är fråga om flera brott, det högsta straff som med tillämpning av 2 § kan följa på brotten.

Brott, som någon har begått innan han har fyllt tjuugoett år, får ej läggas till grund för sådan förhöjning som anges i första stycket.

En utländsk dom får tillmätas samma verkan som en svensk.

¹ Prop. 1980/81: 76, JuU 25, rskr 211.

² Senaste lydelse av
30 kap. 4 § 1974: 205
30 kap. 7 § 1967: 942
30 kap. 11 § 1973: 918
34 kap. 9 § 1979: 680
34 kap. 13 § ''
35 kap. 10 § ''
37 kap. 4 § ''
37 kap. 9 § ''
38 kap. 7 § ''

³ Senaste lydelse 1979: 680.

⁴ Förutvarande 26 kap. 3 § upphävd genom 1975: 1395.

7 §⁵ Vid prövning av fråga om villkorlig frigivning skall särskilt beaktas verkningarna av fortsatt frihetsförlust för den dömda och förutsättningarna för hans anpassning i samhället med hänsyn till de förhållanden i vilka han skulle komma att försättas efter frigivningen. Avtjänar den dömda fängelsestraff för särskilt allvarlig brottslighet som har riktat sig mot eller medfört fara för liv eller hälsa, skall frågan om det finns påtaglig risk för att han efter frigivningen fortsätter brottslighet av samma slag ges större vikt vid prövningen än annars.

33 kap.

5 §⁶ Dömes någon till fängelse på viss tid eller förordnar rätten, med tillämpning av 34 kap. 1 § 1, att sådan påföljd skall avse ytterligare brott, och har den dömda med anledning av misstanke om brott, som prövats genom dom i målet, under en sammanhängande tid av minst tjugofyra timmar varit berövad friheten som anhållen, häktad, tagen i förvarsarrest eller intagen på rättspsykiatrisk klinik enligt 9 § lagen (1966: 301) om rättspsykiatrisk undersökning i brottmål, skall tiden för frihetsberövandet, till den del därunder icke samtidigt skett verkställighet av dom i annat mål, anses som tid under vilken den ådömda påföljden verkställts i anstalt. Domstolen skall i domen angiva det antal dagar påföljden skall anses verkställd. Är den tid varmed ådömt fängelse överstiger frihetsberövandet ringa, må förordnas att fängelsestraffet skall anses helt verkställt genom frihetsberövandet.

Undanröjes villkorlig dom eller skyddstillsyn och dömes i stället till fängelse på viss tid, äger första stycket tillämpning även i fråga om frihetsberövande, som föregått den villkorliga domen, domen på skyddstillsyn eller dom, varigenom förordnats att den genom sådan dom ådömda påföljden skall avse även ytterligare brott. Detta gäller dock endast i den mån frihetsberövandet icke tillgodoräknats enligt första eller tredje stycket.

Dömes någon till böter eller disciplinstraff och har han med anledning av misstanke om brott, som prövats genom dom i målet, varit berövad friheten på sätt som angives i första stycket, må förordnas att påföljden skall anses helt eller delvis verkställd genom frihetsberövandet.

7 §⁷ Har någon börjat undergå fängelse och dömes han i högre rätt i stället till annan i 5 § första eller tredje stycket angiven påföljd, äger vad där är föreskrivet om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande motsvarande tillämpning i fråga om tid under vilken verkställighet sålunda skett.

Undanröjes villkorlig dom eller skyddstillsyn och dömes i stället till fängelse på viss tid, äger första stycket motsvarande tillämpning i fråga om vid varunder verkställighet skett på grund av dom i det mål vari den villkorliga domen eller domen på skyddstillsyn slutligen meddelades.

⁵ Senaste lydelse 1974: 205.

⁶ Senaste lydelse 1979: 680.

⁷ Senaste lydelse 1979: 680.

1 §⁸ Finnes den som för brott dömts till fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn ha begått annat brott före domen eller begår han nytt brott efter domen men innan påföljden till fullo verkställts eller eljest upphört, må rätten, med iakttagande av vad för vissa fall är föreskrivet i 2–6 §§, efter omständigheterna

1. förordna att den tidigare ådömda påföljden skall avse jämväl det andra brottet,

2. döma särskilt till påföljd för detta brott, eller

3. därest den tidigare domen vunnit laga kraft, undanröja den ådömda påföljden och för brotten döma till påföljd av annan art.

Har jämte skyddstillsyn ådömts fängelse enligt 28 kap. 3 §, skall vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel den ådömda fängelsepåföljden anses som en del av skyddstillsynen.

10 §⁹ Har med tillämpning av 1 § 1 genom lagakraftvunnen dom förordnats, att fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn som ådömts i tidigare mål skall avse ytterligare brott, och ändras den tidigare ådömda påföljden av högre rätt genom dom som vinner laga kraft, skall frågan om påföljd för sagda brott efter anmälan av åklagare ånyo prövas av domstol. Detsamma skall gälla, när straff bestämts med tillämpning av 3 § andra stycket och det tidigare ådömda straffet ändras.

Finnes, när dom å fängelse på viss tid skall verkställas, att den dömde begått brottet innan sådant straff som ådömts honom för annat brott börjat verkställas, och framgår ej av domarna att det andra straffet beaktats, skall sedan domarna vunnit laga kraft domstol, efter anmälan av åklagare, med tillämpning av 3 § andra stycket bestämma det straff den dömde skall undergå till följd av den dom, som sist förekommer till verkställighet.

11 §¹⁰ Förekommer till verkställighet på en gång dom på fängelse på livstid och dom på böter, förvandlingsstraff för böter, fängelse på viss tid, villkorlig dom, skyddstillsyn eller disciplinstraff skall livstidsstraffet träda i stället för den andra påföljden.

Om en dom på fängelse på viss tid i minst två år och en dom på böter eller disciplinstraff som har meddelats innan fängelsestraffet har börjat avtjänas förekommer till verkställighet på en gång, skall fängelsestraffet träda i stället för böterna eller disciplinstraffet.

18 §¹¹ Uppkommer fråga om utlämning till Sverige för verkställighet av dom, varigenom någon dömts till fängelse som gemensam påföljd för två eller flera brott, och kan utlämning enligt den främmande statens lagstiftning ej ske för alla brotten, skall domstol, efter anmälan av åklagare, undanröja den gemensamt ådömda påföljden och döma till påföljd för den brottslighet, för vilken utlämning kan äga rum.

⁸ Senaste lydelse 1979: 680.

⁹ Senaste lydelse 1979: 680.

¹⁰ Senaste lydelse 1979: 680.

¹¹ Senaste lydelse 1979: 680.

Vad som föreskrives i första stycket skall även gälla, då fråga uppkommer om att svensk brottmålsdom, som avser två eller flera brott, skall verkställas utomlands i enlighet med lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom eller lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet, och hinder mot verkställighet föreligger enligt den främmande statens lagstiftning såvitt avser något eller några av brotten.

36 kap.

6 §¹² Vad i lag eller författning är föreskrivet om särskild rättsverkan av att någon dömes till straff skall gälla även då annan påföljd som omförmäles i 1 kap. 3 § ådömes.

Vid tillämpningen av första stycket skall villkorlig dom och skyddstillsyn samt, om ej i domen annorlunda förordnas, överlämnande till särskild vård anses lika med fängelse. Därvid skall, om så förordnas, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård anses motsvara fängelse i minst sex månader.

37 kap.

1 §¹³ Övervakningsnämnds verksamhetsområde skall omfatta en eller flera allmänna underrätters domkrets, om ej särskilda skäl föreligger till annan indelning. För handläggning av ärenden rörande personer som dömts till fängelse må tillsättas särskilda övervakningsnämnder. Övervakningsnämnds verksamhetsområde bestäms av regeringen.

Övervakningsnämnd består av fem ledamöter, om ej regeringen förordnar att viss nämnd skall ha flera ledamöter. Nämnden är beslutför med ordförande och två ledamöter. I brådskande fall och i ärenden av mindre vikt äger ordföranden ensam besluta å nämndens vägnar. Sådant beslut skall anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

Regeringen äger förordna att övervakningsnämnd skall arbeta å avdelningar. Om sådan avdelning skall i tillämpliga delar gälla vad om nämnd är stadgat.

5 §¹⁴ Ledamot och ersättare i övervakningsnämnd och kriminalvårdsnämnden skall ha avlagt domared. Mot ledamot och ersättare skall gälla samma jäv som i fråga om domare; dock skall vad i 4 kap. 13 § 7 rättegångsbalken sägs icke äga tillämpning i fråga om ledamot och ersättare i övervakningsnämnd.

I fråga om beslut av nämnd som i första stycket sägs skall vad angående omröstning i brottmål i överrätt är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

¹² Senaste lydelse 1979: 680.

¹³ Senaste lydelse 1979: 680.

¹⁴ Senaste lydelse 1979: 680.

6 §¹⁵ Begär den dömde att bliva muntligen hörd i ärende, som handlägges av övervakningsnämnd, skall tillfälle därtill beredas honom.

I ärende hos kriminalvårdsnämnden bör, om det kan antagas vara till gagn och lämpligen kan ske, tillfälle beredas den dömde att bliva muntligen hörd.

10 § Övervakningsnämnds beslut som avses i 7 och 8 §§ länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

11 §¹⁶ Talan må ej föras mot beslut som enligt denna balk meddelas av övervakningsnämnd i andra fall än i 7 och 8 §§ sagts, av hovrätt enligt 8 § eller av kriminalvårdsnämnden.

38 kap.

1 §¹⁷ Den som ådömts villkorlig dom eller skyddstillsyn äger före fullföljdstidens utgång avgiva förklaring, att han är nöjd med domen i vad gäller den ådömda påföljden. Sådan förklaring skall avse jämväl böter, som ådömts med stöd av 27 kap. 2 § eller 28 kap. 2 §. Förklaringen avgives i den ordning regeringen föreskriver.

Förklaring, som avgivits i föreskriven ordning, må icke återtagas. Har den dömde fullföljt talan mot domen, skall hans talan i vad angår påföljd för brottet anses återkallad genom förklaringen.

Angående nöjdförklaring i fråga om dom på fängelse är särskilt stadgat.

3 §¹⁸ Fråga om åtgärd enligt 27 kap. 5 § andra stycket eller 6 § upptages av den rätt som först avgjort det mål vari meddelats villkorlig dom.

Talan enligt 28 kap. 8 § väckes vid allmän underrätt, inom vars område den övervakningsnämnd som handhar övervakningen över den dömde är verksam.

Mål som avses i denna paragraf må ock upptagas av domstol, där brottmål mot den dömde är anhängigt, eller av rätten i den ort, där den dömde mera varaktigt uppehåller sig, om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt.

4 §¹⁹ Anmälan jämlikt 34 kap. 10 § göres hos första domstol i något av målen.

Anmälan jämlikt 34 kap. 18 § göres hos den rätt som först dömt i målet.

5 § Talan som avses i 27 kap. 6 § eller 28 kap. 8 § skall anses anhängiggjord, då ansökan om målets upptagande delgavs den dömde.

¹⁵ Senaste lydelse 1979: 680.

¹⁶ Senaste lydelse 1979: 680.

¹⁷ Senaste lydelse 1979: 680.

¹⁸ Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

¹⁹ Senaste lydelse 1979: 680. Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

6 §²⁰ Nämnd skall deltaga vid underrätts avgörande av fråga, som avses i 2 § eller i 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 10 § andra stycket eller 18 §. Detsamma skall gälla i fråga om undanröjande av påföljd enligt 34 kap. 1 § 3, förverkande av villkorligt medgiven frihet eller annan åtgärd enligt 34 kap. 4 § samt åtgärd enligt 34 kap. 5 § tredje stycket eller 34 kap. 6 § andra stycket.

Vid avgörande av fråga, som avses i 27 kap. 5 § andra stycket eller 28 kap. 11 §, är underrätt domför med en lagfaren domare.

8 §²¹ I mål om åtgärd enligt 2 § eller 27 kap. 5 § andra stycket eller 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 10 § andra stycket skall underrätt lämna den dömda tillfälle att yttra sig. Begär han att bliva muntligen hörd, skall tillfälle därtill beredas honom. I mål om åtgärd enligt 34 kap. 18 § skall den dömda lämnas tillfälle att yttra sig där så är möjligt. Rättens avgörande av saken sker genom beslut.

Åtgärd enligt 28 kap. 11 § må beslutas utan att tillfälle beredes den dömda att yttra sig.

9 §²² Rättens beslut om åtgärd enligt 27 kap. 5 § andra stycket, 28 kap. 11 § eller 34 kap. 10 § andra stycket eller 18 § länder omedelbart till efterrättelse om ej annorlunda förordnas. Detsamma gäller avgöranden enligt 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 4, 5 eller 6 § angående föreskrifter eller provotid.

12 §²³ Det åligger polismyndighet att lämna domstol, övervakningsnämnd och kriminalvårdsnämnden handräckning för den dömdes inställande i mål eller ärende enligt denna balk eller för hans omhändertagande jämlikt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 11 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

2. Efter ikraftträdandet får ej dömas till internering.

3. Den som vid ikraftträdandet undergår internering i anstalt skall vårdas i anstalt till utgången av den minsta tid som senast har bestämts. Har han med stöd av 34 kap. 9 § första stycket återintagits i anstalt utan att minsta tid för fortsatt anstaltsvård har bestämts, skall det anses som om genom domen minsta tid för sådan vård har bestämts till tre månader. Vad som har sagts nu gäller även den som har dömts till internering enligt en dom som inte har börjat verkställas vid ikraftträdandet och den som skall återintagas i anstalt enligt en sådan dom.

4. Äldre bestämmelser om internering gäller fortfarande beträffande internerad som avses i punkt 3 till dess att han har överförts till vård utom anstalt enligt punkt 5. I stället för vad som föreskrivs i 34 kap. 9 § första stycket tredje meningen skall dock gälla att minsta tiden för fortsatt anstaltsvård får bestämmas till lägst en månad vid tillämpning av 34 kap. 1 § 1.

²⁰ Senaste lydelse 1979: 680.

²¹ Senaste lydelse 1979: 680.

²² Senaste lydelse 1979: 680.

²³ Senaste lydelse 1979: 680.

Frågor beträffande internerad i anstalt som enligt äldre bestämmelser skulle ha behandlats av interneringsnämnden skall efter ikraftträdandet i stället handläggas av kriminalvårdsnämnden.

5. En internerad som avses i punkt 3 skall överföras till vård utom anstalt vid ikraftträdandet eller, om minsta tiden då inte har gått ut, vid den tidens utgång. När den internerade sålunda har överförts till vård utom anstalt, skall det i fråga om den fortsatta verkställigheten av påföljden samt vid tillämpning av bestämmelserna om sammanträffande av brott och förändring av påföljd anses, som om han är dömd till fängelse samt har blivit villkorligt frigiven med en straffåterstod av sex månader och med en prøvotid av två år, räknad från dagen då anstaltsvården upphörde.

Beslut om överförande till vård utom anstalt får, i den utsträckning det behövs för tillämpningen av första stycket, meddelas före ikraftträdandet. I sådant fall meddelas beslutet av interneringsnämnden. Efter ikraftträdandet meddelas beslut om överförande till vård utom anstalt av kriminalvårdsnämnden. Ett beslut som avses nu skall ändras, om det påkallas av att ny minsta tid har bestämts.

6. Om en internerad vid ikraftträdandet vårdas utom anstalt, skall det i fråga om den fortsatta verkställigheten av påföljden samt vid tillämpning av bestämmelserna om sammanträffande av brott och förändring av påföljd anses, som om han är dömd till fängelse samt har blivit villkorligt frigiven med en straffåterstod av sex månader och med en prøvotid av två år, räknad från den dag han senast överfördes till vård utom anstalt. Har han efter nämnda dag vårdats utom anstalt mer än två år, upphör påföljden vid ikraftträdandet.

7. Vad i 26 kap. 3 § föreskrivs om återfall i brott tillämpas utan hinder av att den förra domen har meddelats före ikraftträdandet. Härvid skall den som ådömts internering anses vara dömd till fängelse i lägst två år.

På regeringens vägnar

HÅKAN WINBERG

Johan Munck
(Justitiedepartementet)

